

Skifteprotokoller

Hvis man vil bevise, at nogen er i familie med hinanden, er skifteprotokollerne en af de mest sikre veje.

Det er utroligt sjældent, at nogen er glemt som arvinger i et skifte. De originale skifteprotokoller findes på landsarkivet og dækker tiden fra de allerældste bevarede - de går tilbage til 1500-tallet - og frem til nutiden. De yngste protokoller fra en jurisdiktion er som regel 50-70 år gamle. For at finde noget i en skifteprotokol skal man vide hvilken skiftejurisdiktion - hvilket "skifteretsområde" den afdøde hørte til. Det er forholdsvis simpelt i nyere tid - kommer man tilbage for 1851 er det straks lidt sværere.

Der er forskellige typer af arkivalier, der handler om skifter. Dødsanmeldelsesprotokollerne er det første sted, hvor et dødsfald bliver registreret. I dødsanmeldelsesprotokollen står der, hvad den afdøde hed, hvilken stilling vedkommende havde, samt hvor og hvornår dødsfaldet skete. Navnet på den, der anmeldte dødsfaldet, vil også stå i protokollen. Det vil som regel være en fra den afdødes familie, eller nogen, som den døde boede hos. I nogle dødsanmeldelsesprotokoller er der henvisning til skifteprotokollen. Hvis der ikke skete noget skifte, kan der fx i dødsanmeldelsen stå, at der er en enke som sidder i uskiftet bo eller at den afdøde ikke efterlod sig noget. Så er der ikke sket egentligt skifte, og der står intet yderligere om sagen i skifteprotokollen.

Når dødsfaldet var anmeldt, gik der som regel kun kort tid, inden boet blev forseglet og registreret. Registreringen skulle ske senest 30 dage efter dødsfaldet.

Forseglingsprotokollen indeholder oplysninger om den døde og om arvingerne. Der står fx hvad enken eller enkemanden hedder, hvor mange børn den afdøde havde, hvad de hed, og hvor gamle de er. Der står også hvem der er lavværge for enken og formynder for børnene. Det er som regel mænd af den nærmeste familie, så de er værd at lægge mærke til. Nogen gange vil man også se, at en enke møder med en lavværge, der er hendes trolovede - og altså kommende nye ægtemand.

I registreringsprotokollerne bliver hele dødsboet gennemgået. I ældre tid kan man følge vurderingsmændene rundt i hele den dødes hjem. Så får man fx at vide, hvilke møbler der var, hvor mange potter, pander, dyner, lysestager og lagner som huset rådede over. Den dødes tøj bliver også skrevet op, og der vil være opgørelse over fx redskaber, værktøj og dyr.

Når man kommer langt bagud i tiden i sin slægtsforskning kan skifteprotokoller være med til at erstatte kirkebøger og folketællinger som måske ikke er bevaret. I skifter vil man også finde eksempler på, at fx nevøer og niecer arver

ugifte/barnløse mostre, farbrødre etc. Så ofte kan der være oplysninger at finde, også selvom der måske ikke er et skifte efter slægtninge i lige linje.

I skifteprotokollerne gennemgår skifteforvalteren boets aktiver. Han konstaterer hvem arvingerne er, og om der er gæld i boet. Så bliver boet gjort op, og det bliver regnet ud, hvad der evt. er tilbage at dele mellem arvingerne. I protokollen står der så, hvor meget arvingerne hver især har fået. I øvrigt kan man tit komme ud for, at alle de forskellige ting i forbindelse med et skifte er ført i en protokol. Den hedder så, som regel, blot "Skifteprotokol", selvom der både kan være registreringer, skiftesamlinger og dødsanmeldelser blandet sammen.